

Na Kanjavec

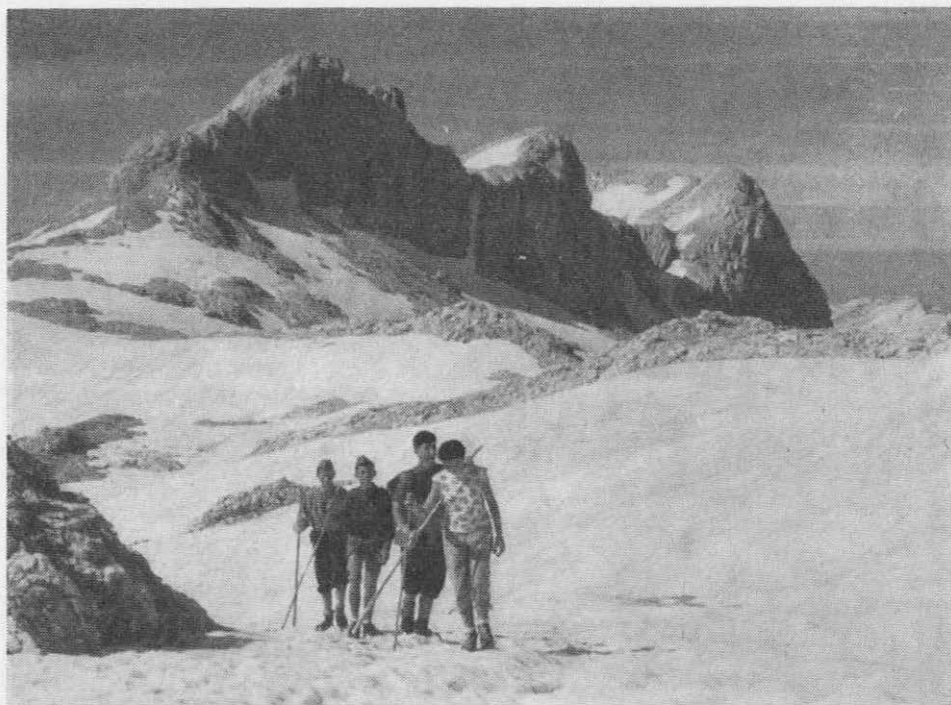
PAVEL KUNAVER

Poletja 1960 ne bomo tako kmalu pozabili. Posebno ga bodo pomnili tisti, ki so šli meseca julija v gore, pa tudi mladina, ki je z menoj taborila od 1. do 25. julija v Bohinju. Naše taborišče je kakor nalašč ustvarjeno za planinski tabor. Leži ob gozdni cesti v začetku Ribčevega laza pod grbino Goričica. Že dohod do taborišča je lep, saj te pozdravi sam Triglav, obdan od manjših julijskih veljakov.

Letos nas je ob prihodu pozdravil ves leden in še globoko v sneg zakopan, sive megle pa so ga kmalu skrile in nas opozorile na posledice, da smo na vse kriplje hiteli postavljati šotore in dvignjene pograđe. Ko ti enkrat stoje, nam je malo mar naliva. Po šotorski plahti bobna dež, udarjajo ledena zrna, pod pogradom pa se tu in tam privije vodena sraga, ki na drugi strani izgine. Kmalu se pridruži še grom in blisk in votlo odmevanje od bohinjskih gor. Mi pa tičimo zaviti v odeje sredi divjanja pristne bohinjske nevihte, dokler zopet — letos le za kratek čas — ne posije sonce ali se zasvetijo zvezde na nebu. Jupiter in Saturn sta tako nizko nad južnimi gorami, da le tu in tam skozi vrzeli drevja pokukata na tabor, ki je šel spat potem, ko je utihnila zadnja pesem ob ognju. Le dve temni senci hodita po taboru — straži, ki nas nimata pred ničemer varovati. Lepemu jutru pa kmalu sledi prava bohinjska nevihta, ki spoji z bliski prepreženo nebo, narastlo, a vedno bistro Savo in mokre, tako bujno zelene gozdove in strme gore v enoto veličastne simfonije.

Pa bili so v taboru letos tudi »zelenci«, začetniki in začetnice, ki so pač že užili dobrote morskih kolonij in tamošnjih taborov ter z njimi združeno brezdelje v vročini. Zato je v viharnih nočeh, ko so svetili bliski v šotor, ključalo v meni vprašanje, kako bo ta mladina prestala ta izredno divji planinski tabor, koliko jih bo hotelo domov na varno k mami, koliko jih bo zbolelo, in kako se jim bodo zamerile mrzle gore, ki so bile za poletje tako nenavadno zasažene. Toda večina o nočni nevihti ni ničesar vedela. Gromi so jih uspavali; platneni strehi so zaupali kakor domači hiši v mestu, in ob pozdravu zastavi zjutraj ni bilo kislega obraza.

Prispeli so prvi avtomobili s starši — a ob vprašanju, če hoče otrok iz »takega« Bohinja domov, so dobili preplašeni roditelji le energičen »ne!« v odgovor. A Bohinj ni hotel odnehati in je preizkušal vztrajno mladino do zadnjega. V varstvu dreves zgrajeno kuhinjo, pokrito z veliko ponjavo, je v neki noči polomil vihar. Vse je trdno spalo, le jaz sem zopet poslušal in trpel, kajti zaporedoma so se lomili kuhinjski oporniki in se podirali. Ponjava pa je gremela in tekmovala z nevihto, ki se je z jutrom pomirila. V obupu sem končno malo zadremal, a že me je še v jutranjem mraku zbudilo kladiivo — na razvalinah kuhinje so mirno, kakor da se ne bi nič zgodilo, delali mladi taborovodja in njegovi pomočniki — in ni bila še osem, ko smo imeli zajtrk. Preden je pridrvela nova nevihta, smo jo zopet sprejeli pripravljeni in odločeni, da vztrajamo do konca. Divjanje narave je vzgajalo in vzbujalo v večini odpor in vztrajnost, da sem se čudil. Ob tabornih ognjih so donele pesmi veselo kakor le kdaj in posebno so užigale uporne partizanske pesmi. Bolj kakor kdaj prej sem bil prepričan, da taborjenje v Bohinju vzgaja k vztrajnosti in odpornosti proti vsem težavam.

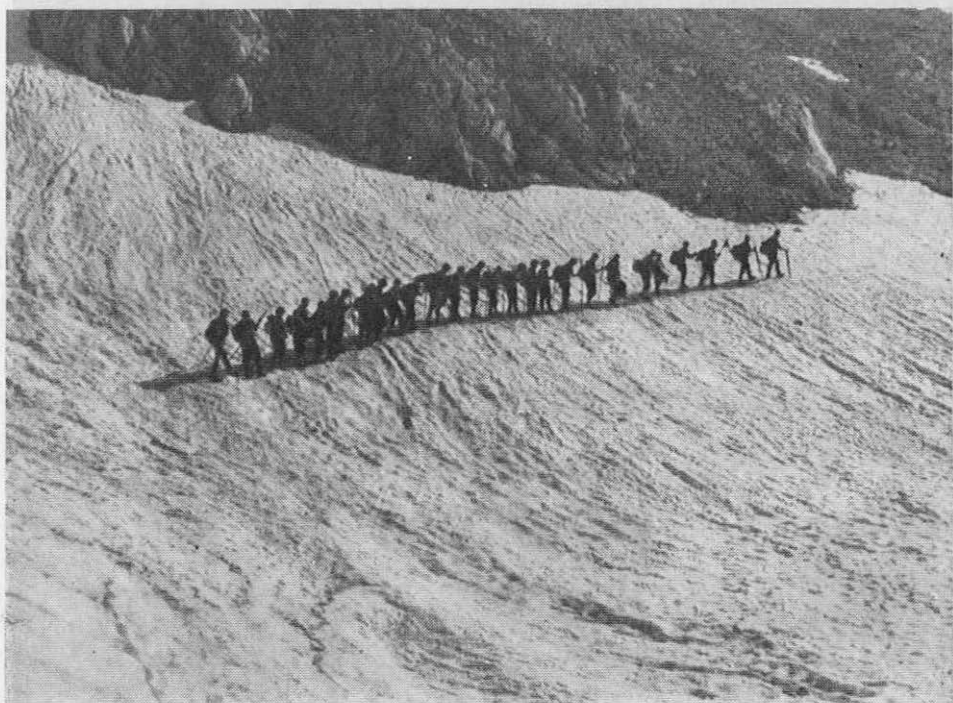
Sonce, sneg in skale na Hribaricah 15. VII. 1960

Foto Pavel Kunaver

Nevihte in množine snega v gorah pa so nas ovirale, da nismo dolgo časa mogli na izlete. Z množico mladine hoditi po strmih snežiščih je težko, če ne moreš med štiri novince postaviti vsaj po enega kolikor toliko izkušenega mladince. Teh pa v taboru nisem imel dovolj, in tako smo čakali na »boljše čase«, a zaman, saj sneg se v juliju ni hotel umakniti in deževje se je v večjih višinah še vedno izpremenilo v snežni metež.

Težko je bilo tudi vprašanje izbire — saj nas je bilo okoli šestdeset v taboru in vsakdo je hotel iti na Triglav. Pa sem jim zamolčal, da verjetno na to romanje niti ne bomo šli, ker nimam pomočnikov. Na strmih snežiščih pa sem doživel že nevarne zdrse neukih in nerodnih tabornikov. Ko pa sem dobil zagotovilo, da mi bo pomagal, če bo mogoče, univ. prof. ing. Černigoj, sem se odločil vsaj za Kanjavec v treh dneh, četudi so me Hribarice skrbele. Vsi, ki so bil končno določeni za pohod, so si morali urezati leskovko v grmovju, da bi lažje obdržali ravnotežje na neizogibnih strmih snežiščih. Že zvečer dne 13. VII. sem s štirimi izmed tridesetih odšel naprej k Savici, da bi v zgodnjem jutru, še preden bi sonce obsijalo Komarčo, premagal njeno strmino. Sešli naj bi se pri Črnem jezeru, do tja pa naj bi vodil skupino mladi Klemenčič.

Tako sem prišel do velikega užitka, da sem mogočno steno Komarče prav polagoma »zavzel«, brez naglice gledal v njene lepote, ki jih sicer v potu svojega obraza, ko se ti mudi naprej, ne vidiš. Tako pa mi je v najlepšem spominu njena strmina, njena drevesa, boreča se za hrano na strmih skalnih stenah, razčlenjenost njenih sten in njihovih barv, neštetihih razpok in polic v macesni-bojevniki. Prečuden svet je tam zunaj steze!

Na Hribaricah 15. VII. 1960

Foto Pavel Kunaver

Preden smo se dobro zavedeli, je Ukanc utonil pod nami in bili smo pri Črnem jezeru. Na skalah je zaplapolal ogenj, kajti sončni žarki so le počasi drseli navzdol v kotlino in mislil sem, da bom na mlado družbo kdo ve koliko časa čakal. Pa sem se varal. Tiha, dolga vrsta v taborniške kroje oblečenih fantov in deklet se je začela viti iz gozdnega mraka in ob skalni obali jezerca proti nam! Še v trdi noči so odrinili iz tabora tam za Ribčevim lazom in kakor gamsi hitro so prišli preko Komarče.

V prazni posodi za sir so postavili čaj nad našim ognjem in gorsko tišino je trgal veseli razgovor mladine. Tako nas je doseglo tudi sonce in skozi tiste čudovite tihe gozdove smo se začeli vzpenjati proti koči pri Dvojnem jezeru. Samo ne hiteti skozi to bojno črto gorskega drevja, da moreš opazovati tihe drevesne lepotce in junake, ki so prestali dolgotrajno zimo, njene viharje in hudi mraz in globoki sneg in ki sedaj v soncu uživajo svoje takó posebno življenje. In meni ni bilo treba hiteti. Mladina je po večini odšla naprej do jezera, z menoj sta šli samo dve deklici, ena od njih z ogromnim žuljem na peti. Da bi se vrnila v tabor? Ne! Le obvezal sem jo. In tako smo polagoma napredovali skozi ta naravni park, dokler se ni zableščala v rahlem vetriču voda Dvojnega jezera. Konec julija — in vendar je ležalo neko snežišče še blizu vode in gladina jezera je na enem kraju poplavljala stezo. Iz jezerca za kočjo pa je drla voda v močnem toku v dvojčka tam spodaj. Zadnji nalivi, predvsem pa širna snežišča v srednjem in gornjem delu doline, so polnile jezerske kotanje in spodaj Savico.

Skrlatica, ovenčana z velikimi snežišči 15. VII. 1960, s Kanjavca

Foto Pavel Kunaver

Sedaj se je začelo potovanje, ki ga ne bom pozabil. Že pastirji so opozarjali, da sta množina snega in huda vlaga letos nenavadno pomagali rastlinstvu, posebno planinskim cveticam. In od Dvojnega do Velikega črnega jezera je bila pot kakor simfonija sestavljena iz nepreštete množine velikega encijana, rastočega iz svežega zelenja in sivega skalovja na tleh, iz tistih zadnjih razmršenih, kljubovalnih viharikov, ki »vetru, zimi v bran stoje«, vedno bolj se množecih snežišč, tistih velikih tihih gorskih velikanov in belih oblakov na temnomodrem nebu. Vsa mladina je bila prevzeta od nenavadne lepote, ki jo je jarko sonce tako lepo osvetljevalo. Pri Velikem Črnem jezeru se nam ni dalo dalje. Dasi nas je bila cela četa — ni bilo glasu, ker nas je tako prevzela lepota veličastne okolice, posejane po tleh s tolikimi množicami encijana.

Od tod dalje pa je zima šele zapuščala svoje dolgotrajno domovanje in kar ni hotela oditi s svojih položajev. Jezero je bilo na gornjem delu od ene četrtine zasuto od velikega plazu. Na temnozeleni vodi so plavali debeli kosi ledu kakor male ledene gore. Ko smo se vzpeli na naslednjo stopnjo doline, je bilo več snega kakor kopnega, in če bi hotel, bi prišel kar po snegu do Prehodavcev! Tudi v Zeleno jezero je segal sneg, povezan z velikimi snežišči tja gor do začetka Hribaric! Resno me je začelo skrbeti, kako bomo jutri prešli strmine tja do Doliča, do kamor je segal malone nepretrgoma sneg, če bom moral sam voditi to prijetno mlado družbo, ko toliko očetov in mamic visi na njeni sreči in varnosti. Zato je bilo bivanje na Prehodavcih precej pomešano z razmišljanjem, ali naj se vrnem po isti poti nazaj ali ne.

Sicer pa so nam Prehodavci s svojim mogočnim razgledom dali nekaj srečnih ur. Vrhnji predeli gora so bili malone zimski in pot po severni strani Kanjavca do Doliča je bila še zaprta. Lepota razgleda pa je tako osrečevala moje mlade prijatelje, da je kar sijala iz njihovih veselih oči. Zdaj ta zdaj oni je odšel in se potikal po bližnji okolici in strmel v Trento, v daljne gore in v brsteče poganjke cvetic na kopnih krajih okoli koč. Tu je res kraj za počitek in uživanje tihega gorskega veličastva.

Jutro! Sneg je pomrznil. Težkega srca sem dal zadnja naročila glede hoje po strmih snežiščih in ugibal, da bi se vsaj s Kanjavca vrnili kar nazaj po jezerski dolini domov. Tedaj pa je vstopil prof. Černigoj. On spredaj, jaz zadaj, tako smo jo ubrali proti Hribaricam v najsijajnejšem vremeņu. Tesno drug za drugim, močnejši opozorjeni, kako naj pomagajo novincem, tako je šlo lahko in dobro v višave. Počivali smo le, kadar smo se ozrli v nenavadno poletno, a po podobi zimsko pokrajino. Posebno zimska je bila visoka planota okoli Krna, kjer so prevladovala snežišča, da je bilo kopno v manjšini! In Hribarice — le otočki kopnega iz debelih plasti snega, ki ga je bilo še na metre! Blesk sonca, belega cirusa, snežišč in temne sence gora okoli bleščeče planote, vse je bilo tako veliko in lepo, da smo se utaborili na otoku kopnega sredi snega. Tam smo pustili v varstvu nekaterih utrujenih deklet našo prtljago in se vzpeli na položni greben Kanjavca, ki drži od sedla Hribaric proti vrhu.

Razgled je bil tak, da je bilo kar škoda gledati pod noge in izgubljeni čas za hojo. Pod nogami sredi kamenja nežni kamenokreči, nad Zaplanjo pa Triglav še ves v modrih sencah nad velikimi bleščečimi snežišči. Umikajoča se zima in napredujoče poletje iz modrikastih dolin sta barvala razgibano gorovje okoli Škrlatice, Razorja in Jalovca, da se je oko brezmejno naslajalo nad razkojšem barvnih harmonij. Ni čudno, da se nismo mogli ločiti od vrha Kanjavca, ki je sicer eden od malo obiskanih vrhov. Tega dne pa nas je bilo gori okoli sedemdeset! Od Doliča gor so namreč prišli na vrh tudi tečajniki iz planinskega tabora v Vratih. Sama mladina! Same vesele in srečne oči so tiho strmele v ta prečudno lepi gorski svet! Tako je bilo na vrhu Kanjavca tega dne nenavadno lepo. Brez nepotrebnega vpitja je sedemdeset mladih src hitreje bilo ob lepoti in srkalo v sebe za bodoča leta srečo in zavest, da so lastniki krasne domovine in lepe zemlje.

Oni iz Vrat so s svojimi vodniki izginili v steni Kanjavca proti Doliču, mi smo se zbrali zopet na kamenitem otočku sredi snežišč na Hribaricah. Ker je bilo toliko novincev in sem že s Kanjavca videl, da sega snežišče nepretrgano čisto doli do Doliča, na jug in vzhod pa še globoko proti Velemu polju, sem odredil, kdo mora na vrv, da ne bo nesreče. Na Kredarici sta mi nekoč dva izmed take mlade družbe zavrgla palice. Ker sem šel prej ogledat ledenik, sem vso družbo dohitel šele, ko me je čakala pred strmim snežiščem pod Ržjo. Na vrv sem dal samo najnerodnejše in v sklenjeni vrsti smo prečkali strmino. Seveda je eden od onih brez palice takoj zdrsnil in se s strganimi hlačami in ranjeno kožo na roki ustavil, preden se je skala pod njim prevesila. Drugi »brez palice« se je glasno zakrohotal in zletel za prvim, a je imel tudi srečo, da je odnesel le hujše praske, oba pa še blede obraze in strah v kosteh, da nikoli več nista šla v gore. Brez ozira na ljudi, ki so nas srečavali, sem dal sumljivo nerodne na vrv in po navodilih, kako naj hodijo, smo se v strnjeni vrsti spustili po strmini proti Doliču navzdol. Sam se po tako hudo zasnženem pobočju s tako veliko skupino 10 do 14 letnih otrok ne bi upal, ker sem bil z nekaterimi najnerodnejšimi le preveč zaposlen. Tako pa mi je bila pomoč prof. Černigoja nad vse dragocena. Na tej dolgi strmini, ki smo jo podaljšali

Mladina na plazinah v krnici Pod Srcem

Foto: Pavel Kunaver

še s tem, da smo odrinili kar proti Velemu polju, smo spoznali, kako sijajna opora je daljša palica prav na strmem snežišču. Tako smo brez nezgode, a že pod zameglenim nebom prišli daleč v dolino Velega polja.

Običajno sem na Triglav grede na Velem polju začel šteti snežišča, da bi dognal položaj in razmere — letos pa je bilo drugače. Pomladanski plazovi so iz višin segli v dno Velega polja in v hudournikih in žlebovih je bilo še ogromno snega. Kjer pa smo niže spodaj stopili na kopna tla, so bila globoko razmočena, in kazalo je, da se je ob toplejših dnevih raztajala še nedavno ležeča debela snežna odeja. To so pričale posebno cvetice — snežni zvonček — soldanella, ki ga je bilo toliko, kolikor ga v svojem življenju še nisem videl. Niže spodaj pa je bilo neizmerno velikega svišča! Nikjer na tratih, ki so se med macesni in ruševjem začele, ni bilo mesta, da bi se mogli uvesti in počivati, ne da bi pomendrali množico teh lepotcev. Ves srednji del Velske doline, kjer hodi le malo ljudi, je bil vrt nešteti cvetic, macesnov, gostega ruševja in sočnih trat, ki so segale visoko v divje vrhnje skalovje in snežišča. Ure dolgo smo uživali eno od teh trat v popoldanskem počitku, dokler nas težke megle niso pregnale proti varnemu zavetju Vodnikove koč. Med potjo, že prav pri koči, sem s težkim srcem ubil velikega, lepega gada. Nekoč sem gadu in modrasu, če sem ga srečal, rekel po džungelsko: »Ti in jaz sva ene krvi« in sem jih pustil iti svojo pot. Odkar pa me je gad na Zapotoški planini pičil, da sem komaj odnesel življenje, sem spoznal, da gadje niso sentimentalni ...

Julij ne bi bil julij 1960, če nas ne bi namočil. Vlilo se je, preden smo dosegli kočo, oziroma novi lepi dom. A zjutraj je postalo bolje, zato smo krenili najprej na sončno in sočno Mišelsko planino, ki je eden od biserov Velega polja. Planine postajajo bolj in bolj samotne, ker je pastirjev manj in manj v gorah. Zato pa bo ta divni kotel obljudilo tem več gornikov in smučarjev, ko ga bodo za to preuredili. Dosti je velik za stotine lepote žejnih ljudi, premajhen pa, če ustvarjalci novega športnega središča ne bodo primerno previdni...

Nepozabna je ostala v našem spominu nadaljna pot na Preval, bodisi zaradi lepega razgleda v mogočni Velski kotel in njegove molčeče varuhe, ki so se tega dne polagoma odevali v sumljive oblake, bodisi zaradi neštetihi nežnih snežnih zvončkov, ki jih je bilo posebno mnogo na pobočju, pa tudi zaradi nepopisno bogate cvetne trate na vrhu Prevala, do kamor se živina še ni pripasla. Naš načrt, da bi šli še na najlepšo izmed naših planin — na Planino v Lazu, zaradi slabšajočega se vremena, smo izpremenili in odhiteli na planino Krstenico tik nad Vojami. Tri dolge lepe ure smo jo uživali. Med drugim so se mi vtisnili v spomin prelepo oblikovani veliki viharniki tam okoli. Mnoge planšarske kočice so zapuščene in tišina popolna. Kljub temu sirarna lepo deluje, ker je vse modernizirano — transistor pa je samotnemu sirarju ravnokar prinašal iz daljnih dolin prijetne melodije.

Mladina se je po širni planini na raznih romantičnih krajih po prijateljskih skupinah utaborila in oblački dima so naznanjali, da uživa počitek. Nikogar ni bilo slišati in le neradi so zapustili lepi kraj. Toda v Vojah jih je nagradilo kratko bivanje in počivanje ob slikoviti, s kotlicami preluknjani strugi Suhe. Tam pa je vreme izgubilo potrpljenje z nami. Bohinjske gore so se zavile v črnosive megle, in preden smo prišli pod varni krov naših šotorov za Ribčevim lazom pod Goričico, smo doživeli vse, kar more dati popoldanski Bohinj: sončne žarke, nalive, da se je kar kadilo, in grom in blisk. Naliv za nalivom je bobnal po šotorih, a mi smo se veselili vsega, kar smo doživeli.

Komna

ING. STANKO DIMNIK

Zato se je zgodilo, da je tudi sončna Galija Cisalpina ležala po letu 193 strta pod kruto nogo rimskega okupatorja. Kultura, ki se je bila doslej razvijala v tej deželi, je zrasla kot zraste pisan cvet kvišku proti soncu in tam zadehti. Zdaj je bil ta cvet uničen, strt, polomljeno stebelce poteptano — ni pa bilo uničeno seme tega lepega cveta. Veter ga je raznašal daleč naokoli, tudi v naše kraje ga je zaneslo, vzklilo je — in še kako! To so bili usodni dogodki ne samo za cisalpinske Kelte in za Rimljane, temveč so imeli stoletja kasneje posledice za vse jugoslovanske narode in prav posebno še za nas Slovence.

Strah in obup je po teh dogodkih v desetletjih 220 do 190 pr. n. št. prevzel cisalpinske Gale in za vse, kar je le moglo, je bežalo pred latinskim zmagovalcem — bežalo pred grozno usodo, ki bi jih doletela v rokah zmagovalca. Ljudstvo je zapuščalo toplo Padsko nižavje in gričevje turinske pokrajine (danes Torino)